

Itä-Suomen hallinto-oikeus
Minna Canthin katu 64 (PL 1744)
70101 Kuopio
ita-suomi.hao@oikeus.fi

Viite

Itä-Suomen hallinto-oikeuden lausuntopyyntö 22.1.2025, diaarinumero 65/2025

Asia

Itä-Suomen hallinto-oikeus on pyytänyt Etelä-Savon maakuntahallitukselta, että se antaisi lausunnon Etelä-Savon maakuntavaltuuston 4.12.2024 § 28 päätöstä, Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan hyväksyminen, koskevaan valitukseen. Etelä-Savon maakuntaliiton hallintosäännön 17 §:n mukaan maakuntahallitus antaa lausunnon maakuntavaltuuston päätöksestä tehdyn valituksen johdosta.

Lausuntopyynnön mukaan maakuntahallitusta pyydetään:

1. Antamaan lausuntonsa asiasta. Lausunnon tulee sisältää selostus asiasta, vastaus valittajan esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausuma esitetystä selvityksestä
2. Toimittamaan kaikki valituksenalaisen päätöksen perusteena olleet asiakirjat ja muu tarvittava selvitys
3. Laatimaan numeroidun luettelon lausunnon liitteenä toimitetuista asiakirjoista,

Hallinto-oikeus on pyytänyt antamaan lausunnon liiteasiakirjoiheen viimeistään 21.2.2025. Hallinto-oikeus on maakuntaliiton pyynnöstä myöntänyt jatkoaikaa lausunnon antamiseen 28.3.2025 saakka.

Valitusta ja sen perusteluja on täydennetty valittajan toimesta 14.2.2025. Täydennys ja maakuntahallituksen vastaus täydennykseen on esitetty lausunnossa kohdassa 1.5. Tuulivoimaloiden seudullinen merkittävyys.

Valittajat

Tuulia Järvi-Suomi ry asiakumppaneineen, (sis. 106 allekirjoittajaa)

Lausunnon antaja ja lausunnonantajan yhteyshenkilö

Etelä-Savon maakuntaliiton maakuntahallitus
Mikonkatu 5
50100 Mikkeli
Yhteyshenkilö: aluesuunnittelupäällikkö Marko Tanttu
marko.tanttu@esavo.fi
p. 040 628 2788

Sisällysluettelo

1.	Kaavan kumoamista koskeva vaatimus.....	3
1.1	Lausuntojen ja mielipiteiden huomioon ottaminen.....	3
1.2	Selvitykset ja vaikutusten arviointi	6
	Näkyvyys asutukseen.....	7
	Vaikutukset Pitkäpellon kotiseutumuseoon ja Oralan maisema-alueeseen	7
	Linnustovaikutukset.....	7
	Työllistävä vaikutus	7
1.3	Ekologinen kestävyys	12
1.4	Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen	14
1.5	Tuulivoimala-alueiden seudullinen merkittävyys	15
1.6	Kohtuuton haitta.....	19
1.7	Luonnonsuojeluohjelmat ja – päätökset sekä maisemanhoitoalueet	20
1.8	Suoja-alueet.....	22
1.9	Häppälänmäen virkistys-, luonto- ja maisema-arvojen huomioon ottaminen	23
1.10	Huuhtimäen luontoarvot.....	24
1.11	Etäisyyksien tarkkuudet	25
2.	Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus.....	26

1. Kaavan kumoamista koskeva vaatimus

Valituksessa on vaadittu Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan kumoamista siltä osin, kuin se koskee Kangasniemen kunnan alueelle osoitettuja kolmea tuulivoimaloiden aluetta (Huuhtimäki, Makkola ja Häppälänmäki).

Maakuntahallitus katsoo, että valituksessa ei ole esitetty mitään sellaista perustetta, minkä vuoksi kaavaratkaisua tulisi pitää lainvastaisena. Tästä syystä maakuntahallitus vaatii, että valitus hylätään.

Maakuntahallitus perustelee valituksen hylkäämisvaatimustaan seuraavasti.

1.1 Lausuntojen ja mielipiteiden huomioon ottaminen

Valituksen mukaan kaavaratkaisussa ei ole otettu riittävästi huomioon osallisilta saatua palautetta. Maakuntaliiton välinpitämättömyys kuulemisessa ei valituksen mukaan edusta hyvää hallintotapaa sekä valmistelussa että päätöksenteossa jättäen näin ollen huomioimatta esitetyjä seikkoja niin kuin maakuntakaavan tehtävä edellyttäisi.

Valituksessa tuodaan esille, että alueiden maanomistajien kielteistä kantaa tuulivoimarakentamiseen ei ole huomioitu. Alue ei valituksen mukaan ole ”potentiaalinen tuulituotantoalue”, jos maanomistajat eivät tule maitaan koskaan vuokraamaan tuulivoimatuotannolle. Maanomistajien pyyntöä poistaa omistamansa maat 4. vaihemaakuntakaavasta ei ole noudatettu.

Valituksessa todetaan myös, että kaavaratkaisu ei siis täytä ratkaisulle asetettuja suunnittelukriteerejä Kangasniemen osalta, ja että valittajat ovat tuoneet tämän kirjallisesti tiedoksi sekä Etelä-Savon maakuntahallituksen että maakuntavaltuuston jäsenille ja pyytäneet heitä tutustumaan alueista laadittuihin karttoihin, joista asia hyvin pienellä vaivalla selviää. Valittajien mukaan heidän tietoonsa ei ole tullut, että heidän toimittamaan informaatioon tai pyyntöön olisi reagoitu.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntahallitus toteaa, että kaavoitusmenettelyä ja kaavoituksen vuorovaikutusta on ohjannut maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) sekä maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999).

Maankäyttö- ja rakennuslain yleisenä tavoitteena (1 §:n 2 momentti) on turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 6 §:n 1 momentin mukaan kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden henkilöiden ja yhteisöjen kanssa, joiden oloihin tai etuihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, siten kuin jäljempänä tässä laissa säädetään. Lain kohdan 2 momentin mukaan kaavoja valmistelevien viranomaisten on tiedotettava kaavoituksesta sillä tavoin, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus seurata kaavoitusta ja vaikuttaa siihen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n 1 momentin mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (osallinen), on mahdollisuus osallistua kaavan

valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n 3 momentin mukaan kaavoituksen vireilletulosta tulee ilmoittaa sillä tavoin, että osallisilla on mahdollisuus saada tietoja kaavoituksen lähtökohdista, suunnitellusta aikataulusta sekä osallistumis- ja arviointimenettelystä. Ilmoittaminen on järjestettävä kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä tarkoitettu tilaisuuden varaaminen osallisille mielipiteensä esittämiseen kaavaa valmisteltaessa voidaan tehdä asettamalla valmisteluaineisto nähtäville ja varaamalla tilaisuus esittää mielipide määräajassa kirjallisesti tai suullisesti taikka erityisessä kaavaa koskevassa tilaisuudessa taikka muulla sopivaksi katsottavalla tavalla. Tässä yhteydessä voivat mielipiteensä esittää myös muut kunnan jäsenet. Asetuksen kohdan 2 momentin mukaan tilaisuuden varaamisesta mielipiteen esittämiseen tiedotetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetulla, osallisten tiedonsaannin kannalta toimivalla tavalla. Jollei muuta tiedottamista pidetä asian laatu huomioon ottaen sopivana, asiasta on ilmoitettava, niin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoitus on kuitenkin aina julkaistava vähintään yhdessä paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä

Maankäyttö- ja rakennuslain 65 §:n 1 momentin mukaan kaavaehdotus on asetettava julkisesti nähtäville. Nähtäville asettamisesta on tiedotettava kaavan tarkoituksen ja merkityksen kannalta sopivalla tavalla. Kunnan jäsenille ja osallisille on varattava tilaisuus esittää mielipiteensä (muistutus) asiassa.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 12 §:n mukaan maakuntakaavaehdotus on pidettävä kaava-alueen kunnissa julkisesti nähtävänä vähintään 30 päivän ajan. Asianomaisten kuntien jäsenillä ja osallisilla on oikeus tehdä muistutus kaavaehdotuksesta. Muistutus on toimitettava maakunnan liitolle ennen nähtävänä oloajan päättymistä. Nähtäville asettamisesta ja oikeudesta muistutuksen tekemiseen on ilmoitettava, niin kuin kunnalliset ilmoitukset asianomaisissa kunnissa julkaistaan, jollei asian merkittävyys edellytä laajempaa tiedottamista.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistaminen ja vuorovaikutus on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.1 s. 85-91). Samassa yhteydessä on kuvattu eri vaiheissa saadun palautteen sisältöä ja kuinka palaute on otettu huomioon kaavarakentamisessa. Saadun palautteen ohella kaavarakentamiseen on vaikuttanut maakuntahallituksen ohjaus. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (liite 1.2) on kerrottu kaavaprosessista ja sen aikataulusta sekä kuvattu yleisellä tasolla osalliset, osallistumis- ja vuorovaikutusmahdollisuudet.

Etelä-Savon maakuntahallitus päätti 21.8.2023 (§ 98) käynnistää 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan ja kuuluttaa sen vireilletulosta. Samalla maakuntahallitus hyväksyi kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä asetti sen julkisesti nähtäville. Kaavan vireilletulosta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamisesta kuulutettiin maakuntaliiton verkkosivuilla, alueella ilmestyvissä sanomalehdissä (Länsi-Savo, Itä-Savo ja Pieksämäen lehti) ja maakunnan kuntien ilmoitustauluilla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 30.8 - 29.09.2023, jona aikana osallisilla oli mahdollisuus antaa mielipiteensä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Maakuntahallitus käsitteli palautteen ja hyväksyi palautetta koskeneen vastineen sekä täydennykset osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan 16.10.2023 § 128 (liite 12).

Maakuntahallitus käsitteli maakuntakaavaluonnoksen 16.10.2023 § 128 ja päätti asettaa sen julkisesti nähtäville ja pyytää siitä lausunnot. Kaavaluonnoksen nähtävillä olosta kuulutettiin maakuntaliiton verkkosivuilla, alueella ilmestyvissä sanomalehdissä (Länsi-Savo, Itä-Savo ja Pieksämäen lehti sekä Kangasniemen kunnallislehti) ja maakunnan kuntien ilmoitustauluilla. Nähtävillä olevaan aineistoon kuului kaavakartta ja -selostus sekä nähtävillä oloon mennessä

valmistuneet selvitykset. Kaavaluonnos oli julkisesti nähtävillä 6.11.2023-5.1.2024, tänä aikana osallisilla oli mahdollisuus antaa mielipiteensä maakuntaliitolle kaavaluonnoksesta ja kaavan valmisteluaineistosta. Maakuntahallitus käsitteli saadun palautteen ja hyväksyi palautetta koskevan vastineen 19.2.2024 § 21 (liite 13).

Kaavaluonnoksen nähtävillä oloaikana järjestettiin myös kaavan esittelytilaisuudet Pieksämäellä 20.11.2023 klo 17.00–19.00 ja Kangasniemellä 29.11.2023 klo 17.00–19.00. Tilaisuuksiin oli mahdollista osallistua myös etänä viestintä- ja yhteistyöalusta Teams:n kautta. Tilaisuuksissa osallisilla oli mahdollisuus esittää mielipiteensä kaavaluonnoksesta sekä esittää kysymyksiä kaavoittajalle paikan päällä ja Teams:n kautta.

Maakuntahallitus päätti pyytää viranomaisten ja keskeisten yhteisöjen lausunnot (maankäyttö- ja rakennusasetus 11 § ja 13 §) kaavaehdotuksesta 20.05.2024 § 63.

Kaavaehdotus oli lausunnoilla 27.05.-30.06.2024. Maakuntahallitus käsitteli lausunnot ja hyväksyi maakuntaliiton niihin laatimat vastineet 19.08.2024 § 92 (liite 14).

Maakuntahallitus päätti 16.09.2024 § 110 asettaa maakuntakaavaehdotuksen julkisesti nähtäville. Kaavaehdotuksen nähtävillä olosta kuulutettiin maakuntaliiton verkkosivuilla, alueella ilmestyvissä sanomalehdissä (Länsi-Savo, Itä-Savo ja Pieksämäen lehti, Kangasniemen kunnallislehti ja Keski-suomalainen) ja maakunnan kuntien ilmoitustauluilla. Nähtävillä olevaan aineistoon kuului kaavakartta ja -selostus sekä nähtävillä oloon mennessä valmistuneet kaavaselvitykset. Kaavakartta ja -selostus olivat nähtävillä maakuntaliiton ja maakunnan kuntien ilmoitustauluilla. Lisäksi kaikki nähtävillä ollut aineisto oli saatavilla maakuntaliiton nettisivuilla.

Kaavaehdotus oli julkisesti nähtävillä 23.9.-25.10.2024 (32 vuorokautta), jolloin osallisilla on mahdollisuus jättää muistutus maakuntaliitolle kaavaehdotuksesta. Kaavaehdotuksen nähtävillä olon yhteydessä järjestettiin kaavaehdotuksen esittelytilaisuus Teams:n välityksellä 10.10.2024 kello 17. Tilaisuudessa osallisilla oli mahdollisuus esittää mielipiteensä kaavaehdotuksesta sekä esittää kysymyksiä kaavoittajalle. Maakuntahallitus käsitteli saadun palautteen ja hyväksyi palautetta koskevan vastineen 18.11.2024 § 140 (liite 15).

Maakuntakaava on maankäyttö- ja rakennuslain 4 §:n 3 momentin mukainen yleispiirteinen suunnitelma. Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaan maakuntakaavassa osoitetaan aluevarauksia vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Vaihemaakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueita, jotka soveltuvat merkitykseltään vähintään seudullisten tuulivoimala-alueiden rakentamiseen. Maakuntakaavassa osoitettavien alueiden valinta perustuu kaavan suunnitteluperiaatteisiin (liite 1.1. sivut 34-35) ja kaavan vaikutusten arvioitiin sekä kaavaa varten laadittuihin selvityksiin. Lisäksi kaavan sisältöön on vaikuttanut maakuntahallituksen ohjaus sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyssä saatu palaute.

Vaihemaakuntakaavan suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on ollut yhteensovittaa valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet seudullisesti merkittävien tuulivoimaloiden alueiden osoittamiseksi (MRL 25 §:n momentti 4). Maakuntakaavan yleispiirteisyyden takia maakuntakaavassa ei ole osoitettu tai ratkaistu maankäyttöä kiinteistökohtaisesti. Koska maakuntakaavan toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja lupamenettelyjä, paikallisten ja maanomistajakohtaisten tavoitteiden huomioon ottaminen ja yhteensovittaminen muiden tavoitteiden kanssa jää maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti ratkaistavaksi yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaavassa tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet on osoitettu alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä, joka ei muuta alueiden olemassa olevaa

päämaankäyttömuotoa tai rajoita alueen käyttöä muuhun tarkoitukseen. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueen merkintään ei myöskään liity maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 3 momentin mukaista rakentamisrajoitusta. Tuulivoimarakentamisen toteutuminen alueella edellyttää maanomistajien suostumusta ja yksityiskohtaisempaa suunnittelua, jonka ohjaaminen on maakuntakaavan ensisijainen tehtävä (MRL 32:n 1 momentti).

Valituksessa viitataan ilmeisemmin myös sähköpostiviesteihin, jotka on toimitettu Etelä-Savon maakuntaliiton kirjaamoon 14.11.2024 ja 3.12.2024. Viestien allekirjoittajana on Tuulia Järvi-Suomi ry:n hallitus asiakumppaneineen.

14.11.2024 toimitettu sähköpostiviesti on osoitettu maakuntahallituksen jäsenille ja maakuntaliittoa pyydetään jakamaan se maakuntahallituksen jäsenille ja varajäsenille 15.11.2024. Etelä-Savon maakuntaliiton kirjaamo on toimittanut sähköpostiviestin edelleen maakuntahallituksen jäsenille ja varajäsenille 15.11.2024 (liite 30).

3.12.2024 toimitettu sähköpostiviesti on osoitettu maakuntavaltuutetuille ja maakuntaliiton kirjaamoa pyydetään jakamaan viesti maakuntavaltuuston jäsenille heti aamusta 3.12.2024. Etelä-Savon maakuntaliiton kirjaamo on toimittanut sähköpostiviestin edelleen maakuntavaltuuston jäsenille 3.12.2024 (liite 31).

Maakuntahallitus toteaa, että edellä mainitut sähköpostiviestit (liitteet 30 ja 31) ovat saapuneet maakuntaliiton kirjaamoon kaavan nähtävillä oloaikojen ulkopuolella ja kaavan ollessa jo hyväksymiskäsittelyssä, eikä niihin ole tästä syystä laadittu kirjallisia vastineita maakuntaliiton toimesta. Ne on kuitenkin maakuntaliiton toimesta saatettu maakuntahallituksen ja maakuntavaltuuston tietoon ennen kyseisten toimielinten kokouksia, jolloin niiden jäsenillä on ollut mahdollisuus ottaa ne huomioon päätöksenteossa.

Maakuntahallitus katsoo, että kaavoitusmenettely, vuorovaikutus ja osallisten kuuleminen on tehty maankäyttö- ja rakennuslain sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaisesti. Lisäksi maakuntahallitus toteaa, että mielipiteen ja muistutuksen esittämismahdollisuus ei tarkoita sitä, että maakuntaliitolla olisi velvollisuus tehdä palautteessa esitettyjä muutoksia kaavaan. Toimivalta kaavan sisällöstä päättämisestä kuuluu maakuntavaltuustolle, joka hyväksyy maakuntakaavan.

1.2 Selvitykset ja vaikutusten arviointi

Valituksessa todetaan, että maakuntakaava ei perustu riittäviin selvityksiin melun, välkkeen ja terveyshaittojen osalta. Lisäksi Makkolan ja Häppälänmäen osalta myös naapurikuntiin (Hankasalmi ja Toivakka) syntyvät haitat ovat jääneet kaavassa huomiotta.

Lisäksi valituksessa todetaan, että vaikutusten arviointi on jäänyt puutteelliseksi, kun esimerkiksi Kangasniemen Siirtolapuutarha Siikaselän kylällä (Häppälänmäen ja Huuhtimäen välissä) on jäänyt kirjaamatta. Negatiivisia vaikutuksia myös matkailuyritystoiminnalle olisi odotettavissa, sillä esimerkiksi Kangasniemen Siirtolapuutarha sijaitsee Siikaselän kylällä, Häppälänmäen ja Huuhtimäen välissä. Alueilla on paljon myös muuta mökinvuokraustoimintaa, joka jo nyt kärsii suunnitelmista ja kokisi lopullisen kolauksen suunnitelmien toteutuessa. Alueilla on myös muuta yritystoimintaa, mm. taiteilijaresidenssitoimintaa (kulttuurihistoriallisesti inventoitu Kokko Huuhtimäen naapurissa).

Valituksen mukaan vaihekaavan vaikutusten arvioinnissa on puutteita, virheellistä tietoa ja kaava heikentäisi joidenkin maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristökohteiden arvoja merkittävästi. Valituksessa on näiltä osin tuotu esille seuraavat **yksityiskohdat**.

Näkyvyys asutukseen

Valituksen mukaan kaikille Kangasniemen alueelle suunnitelluille tuulivoima-alueille on tyypillistä pienkylien ja muun asutuksen keskittyminen korkeille mäille alueen ympärille. Voimaloiden näkyvyys asutukseen on siis huomattava, ja maisemahaitta siten ilmeisen iso.

Vaikutukset Pitkäpellon kotiseutumuseoon ja Oralan maisema-alueeseen

Valituksen mukaan maakunnallisesti merkittävän Pitkäpellon kotiseutumuseon arvo kärsisi merkittävästi teollisen tuulivoiman tullessa vain kilometrin päähän ja Oralan maakunnallisesti merkittävän maisema-alueen arvo heikkenisi merkittävästi.

Linnustovaikutukset

Valituksen mukaan kaava-alueiden yli muuttaa vuosittain esim. kurkia ja hanhia. Myös maakotka on vuotuinen vieras. Myös metsäkanalintujen soidinalueita on valituksen mukaan kaavassa osoitetuilla alueilla.

Työllistävä vaikutus

Valituksessa todetaan, että kaavaselostuksessa annetaan virheellistä tietoa voimaloiden työllistävästä vaikutuksesta ja tuulivoiman negatiivisia vaikutuksia olemassa olevaan yritystoimintaan ei ole selvitetty ja niitä ei ole esitetty kaava-aineistossa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 4 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:n 1 momentin mukaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 9 §:ssä tarkoitettuja kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon aikaisemmin tehdyt selvitykset sekä muut selvitysten tarpeellisuuteen vaikuttavat seikat. Selvitysten on annettava riittävät tiedot, jotta voidaan arvioida suunnitelman toteuttamisen merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

- 1) ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;
- 2) maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon;
- 3) kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;
- 4) alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;
- 5) kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön;

6) elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittämiseen.

Maakuntakaava on yleispiirteinen ja yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaava alueidenkäytön suunnitelma, jonka tarkoituksena on yhteensovittaa valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet, minkä takia myös kaavan vaikutukset arvioidaan yleispiirteisesti. Maakuntakaavan yleispiirteisyys ilmenee myös sen laadintamittakaavassa, joka on Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa 1:110 000. Laadintamittakaava on myös mittakaava, jossa kaavan tulkinta tulee tehdä.

Vaikutusten arviointi on ollut keskeinen osa kaavan laadintaprosessia. Arvioinnin tehtävänä on ollut tuottaa suunnittelijoille, osallisille sekä päättäjille tietoja kaavan toteuttamisen vaikutuksista, niiden merkittävyydestä sekä haitallisten vaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden kartoituksen ja suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on ollut tunnistaa toiminnan aiheuttamat vaikutukset ja vaikutuksille herkät kohteet sekä sijoittaa tuulivoimatuotanto siten, että herkille kohteille ei aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Vaikutuksille herkkiä kohteita ovat muun muassa asutus, loma-asutus ja luonnonsuojelualueet sekä puolustusvoimien toiminnot (liite 1.1 sivut 34-35 ja liite 5).

Kaavan vaikutusten arviointia ja arvioinnin tuloksia on käsitelty kaavaselostuksessa (liite 1.1 sivut 63-84). Kaavaselostuksessa on esitetty vaikutusten arvioinnin tiivistelmä ja johtopäätökset, jotka perustuvat maakuntakaavaa varten laadittuihin selvityksiin, vaikutusten arviointeihin ja kaavan tausta-aineistoihin, nämä on lueteltu kaavaselostuksessa (liite 1.1 sivut 31-32)

Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia asumiseen ja loma-asumiseen melun, välkkeen ja terveyshaittojen osalta on käsitelty kaavaselostuksessa (liite 1.1 sivut 67-70) ja vaikutusten arviointiraportissa (liite 2 sivut 12-16). Vaikutusten arvioinnin tulokset on otettu huomioon myös kaavassa annetusta yleismääräyksessä seuraavasti (liite 1): *"Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon suunnittelussa olevan tuulivoimahankkeen sekä muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, loma-asutukseen, matkailuelinkeinoon, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen, pohja- ja pintavesiin ja kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia"*.

Ylimaakunnallisia vaikutuksia on käsitelty kaavaselostuksessa (liite 1.1 sivut 78-79) ja vaikutustenarviointiraportissa (liite 2 sivu 46). Naapurikuntiin kohdistuvia vaikutuksia on selvitetty myös Natura-tarveharkinnan yhteydessä (liite 3) ja maisemavaikutusten arvioinneissa (liitteet 4 ja 9). Lisäksi naapurikuntiin, kuten Hankasalmi ja Toivakka, kohdistuvia vaikutuksia yhdyskuntarakenteen, asumiseen ja loma-asumiseen (elinolot), maisemaan, kulttuuriympäristöön on käsitelty kaavaselostuksessa ja vaikutustenarviointiraportissa.

Lähtökohtana vaikutusten arvioinnissa on arviointi suhteessa valtakunnallisiin ja maakunnallisiin tavoitteisiin. Voimassa olevissa maakuntakaavoissa (liitteet 16 ja 25) on osoitettu maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät matkailualueet ja -kohteet, nämä on otettu huomioon vaihemaakuntakaavassa ja sen vaikutusten arvioinnissa.

Maakuntakaavan merkintä ei mahdollista tuulivoimaloiden rakentamista. Rakentamisen edellytyksenä on yksityiskohtaisempi suunnittelu ja vaikutusten arviointi. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa yleiskaavaa. Kaavaselostuksessa (liite 1.1. sivu 69) on todettu, *että vaikutuksia matkailuelinkeinolle saattaa aiheutua, mikäli tuulivoimalat sijoittuvat suosittuun matkailualueen läheisyyteen tai kauniiksi/erämaiseksi koetun matkailumaiseman vaikutuspiiriin. Tätä on pyritty ehkäisemään sijoittamalla tuulivoimaloiden alueet riittävän etäälle maakuntakaavan merkittävistä matkailualuevarauksista ja maisemanähtävyyksistä sekä virkistysalueista ja -reiteistä.* Vaikutusten arviointiin perustuen vaihemaakuntakaavan yleismääräyksessä veloitetaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ottamaan huomioon

tuulivoimarakentamisen vaikutukset matkailuelinkeinoon ja ehkäisemään siihen kohdistuvia haitallisia vaikutuksia (liite 1).

Näin ollen, vaikka Kangasniemen Siirtolapuutarhaa ja kulttuurihistoriallisesti inventoitua Kokkoa ei ole osoitettu maakuntakaavamerkinnällä, tarkentuvat näihin liittyvät maankäyttökysymykset ja vaikutusten arvioinnit yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä maakuntakaavan ohjausvaikutuksen kautta. Myös yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun.

Ehdotusvaiheen viranomaislausunnoissa (liite 14) tai viranomaisneuvottelussa (liite 1.4) ei viranomaisten toimesta esitetty täydennystarpeita vaihemaakuntakaavan vaikutusten arviointiin.

Edellä esitetyn perusteella maakuntahallitus katsoo, että maakuntakaavan vaikutusten arviointi täyttää maankäyttö- ja rakennuslain ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen sille asettamat vaatimukset ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä ja yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavana suunnitelmana.

Valituksessa esitettyjen vaikutusten arviointia koskevien **yksityiskohtaisten valitusperusteiden** osalta maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Näkyvyys asutukseen

Maakuntahallitus toteaa, että tuulivoimarakentaminen aiheuttaa aina näkyviä muutoksia maisemaan ja voimalat näkyvät laajalle alueelle myös olemassa olevalle asutukselle. Merkittävä visuaalinen muutos maisemassa ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita merkittävää tai merkittävästi haitallista maisemavaikutusta.

Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, jonka tarkoituksena on yhteensovittaa valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet (MRL 4 §:n 3 momentti ja 25 §), minkä takia myös kaavan vaikutukset arvioidaan yleisellä tasolla ja maisemavaikutusten osalta suhteessa valtakunnallisiin ja maakunnallisiin maisema ja kulttuuriarvoihin (MRL 9 §:n 1 momentti).

Tuulivoimaloiden näkyvyydestä on vaihekaavassa laadittu näkemäanalyysi maisemavaikutusten arvioinnin yhteydessä (liitteet 4 ja 9). Näkemäanalyysi on yleispiirteinen, esimerkinomainen ja teoreettinen maksiminäkemää osoittava havainnointi ja se antaa yleiskuvan siitä, mille alueille ja sektoreille voimalat tulisivat näkymään.

Tuulivoimala tulkitaan analyysissä näkyväksi, jos pienikin osa voimalan lavasta näkyy. Näkemäanalyysiä on hyödynnetty kaavan maisemavaikutusten arvioinnissa, jonka yhteydessä on arvioitu tuulivoimaloista aiheutuvien vaikutusten laajuutta ja niiden kohdistumista valtakunnallisiin ja maakunnallisiin kulttuuriympäristö- ja maisema-arvoihin. Analyysin tuloksien pohjalta ei voi suoraan tehdä johtopäätöksiä alueelle näkyvien voimaloiden maisemavaikutuksista tai vaikutuksen merkittävydestä asutukselle. Koska maakuntakaavassa ei sen yleispiirteisyyden vuoksi määrätä voimaloiden korkeutta, määrää tai täsmällisistä sijaintia, voidaan voimaloiden maisemavaikutuksia arvioida yksityiskohtaisemmin vasta tarkemman suunnittelun yhteydessä ja samalla tulee arvioitavaksi myös vaikutukset asutukseen ja loma-asutukseen vaihemaakuntakaavan yleismääräyksen mukaisesti (liite 1).

Maakuntahallitus katsoo, että tuulivoimaloiden maisemavaikutuksia ja näkyvyyttä on Kangasniemelle osoitettujen alueiden osalta selvitetty MRL 9 §:n edellyttämällä tavalla riittävästi ja vaikutukset otettu huomioon kaavaratkaisussa siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Vaikutukset Pitkäpellon kotiseutumuseoon ja Oralan maisema-alueeseen

Vaihemaakuntakaavaa varten laaditun maisemavaikutusten arvioinnin täydennys selvityksen mukaan (liite 4, sivu 33) vaihekaavan vaikutuksien merkitys Pitkäpellon kotiseututaloon ja Oralan maisema-alueeseen ovat kohtalaiset.

Lisäksi tuulivoimatuotannon vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin on otettu huomioon vaihemaakuntakaavan yleismääräyksessä (liite 1), jonka mukaan tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon suunnittelussa olevan tuulivoimahankkeen sekä muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, loma-asutukseen, matkailuelinkeinoon, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen, pohja- ja pintavesiin ja kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia.

Linnustovaikutukset

Maakuntakaavan ratkaisussa vaikutuksia linnustoon pyritty vähentämään siten, että tuulivoimaloiden alueita ei ole kaavan suunnitteluperiaatteiden mukaisesti osoitettu Natura-alueille, luonnonsuojeluohjelma-alueille tai merkittävillä lintualueilla. Lisäksi on pyritty välttämään alueiden osoittamista merkittävillä petolintu- ja kaakkuriesiintymille sekä lintujen päämuuttoreiteille (liite 1.1. sivut 19 ja 35).

Vaihekaavan vaikutuksia linnustoon on käsitelty kaavaselostuksessa (liite 1.1. sivut 72-74) sekä kaavan vaikutusten arviointiraportissa (liite 2 sivut 40-43). Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia linnustoperusteisiin Natura-alueisiin (SPA-alueet) on arvioitu Natura-tarveharkinnan yhteydessä (liite 3).

Kaavaa varten on laadittu myös *Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi Linnusto -selvitys* (liite 7). Selvityksessä olleet tuulivoimaloiden alueet olivat huomattavasti laajemmat kuin vaihekaavassa osoitetut alueet:

- Makkolan pinta-ala selvityksessä 27 km² ja vaihemaakuntakaavassa 6 km²
- Häppälänmäen pinta-ala selvityksessä 30 km² ja vaihemaakuntakaavassa 8 km²
- Huuhtimäen (selvityksessä nimellä Kilpiselkä) pinta-ala selvityksessä 30 km² ja vaihemaakuntakaavassa 6 km²

Kaavassa osoitetut alueet sijaitsevat kokonaisuudessaan selvityksessä käytetyillä alueilla. Selvityksessä on esitetty vaikutusten lieventämiskeinoja ja selvityksen epävarmuustekijöitä. Selvityksessä alueiden linnustoa on kuvattu seuraavasti:

Makkola: Lajitietokeskukselta saadussa rengastusaineistossa kohteeseen on merkitty lintudirektiivin liitteen I pöllölajeja sekä 1 laulujoutsen. Suurista päiväpetolinnuista sääksi pesii alueesta noin 4 km päässä.

Häppälänmäki: Lajitietokeskukselta saadussa rengastusaineistossa kohteeseen on merkitty lintudirektiivin liitteen I pöllölajeja. Häppälänmäen lähiympäristössä ei ole tiedossa suurten, erityistä suojelua kaipaavien, päiväpetolintujen pesiä.

Huuhtimäki (Kilpiselkä): Lajitietokeskukselta saadussa rengastusaineistossa kohteeseen on merkitty lintudirektiivin liitteen I pöllölajeja. Suurista päiväpetolinnuista sääksi pesii alueesta noin neljän kilometrin päässä. Sääksellä on tiedossa asuttuja pesiä myös kolmessa paikassa noin 12...17 km päässä Kilpiselästä.

Selvityksen (liite 7, sivut 19-20) johtopäätöksissä todetaan kohdealueilla [huomautus: koskee kaikkia selvityksen mukaisia alueita] on yksittäisiä merkintöjä lintudirektiivin liitteen I lajeista. Merkinnät koskevat pääosin pöllöjen pesintöjä. *Lajitietokeskuksen aineiston perusteella alueella on runsas pöllökanta, varsinkin Kangasniemen alueella. Merkittävien*

päiväpetolintujen pesiä kohdealueille ei ole tiedossa. Sääksikanta on runsas Järvi-Suomen alueella ja myös Etelä-Savon maakunnassa. Kohteiden ympäristössä on useita sääksen pesiä. Muilla erityistä suojelua vaativilla petolinnuilla; merikotkalla, maakotkalla tai muuttohaukalla, ei ole pesiä kohdealueiden vaikutusalueella. Etelä-Savo on merkittävä eteläisen Suomen kaakkurin elinympäristö. Lajitietokeskuksen aineistossa ei kuitenkaan ole kaakkurista pesintään viittaavia merkintöjä kohdealueilla vai niiden välittömässä läheisyydessä. Kuitenkin alueilla on potentiaalisia pesimälampia. Kohdealueet eivät sijoitu lintujen tiedossa oleville päämuuttoreiteille. Suotuisissa sääoloissa kuitenkin kurjilla, valkoposkihanhilla ja vesilinnuilla voi esiintyä paikallisesti merkittävää muuttoa alueella, varsinkin syksyisin. Kohteen 16 [Häppälänmäki] pohjoispuolella sijaitsee maakuntatasolla tärkeitä muuton aikaisia levähdysalueita (vesistöjä ja peltoja).

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavalla osoitetaan seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden yleispiirteinen sijoittuminen. Maakuntakaava tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jonka ohjeena maakuntakaava on (MRL 32 §:n 1 momentti). Sekä maakuntakaavan yleismääräyksellä että tuulivoimaloiden aluetta koskevalla määräyksellä (liite 1) ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ottamaan huomioon linnustoon kohdistuvat vaikutukset ja ehkäisemään haitalliset vaikutukset merkittävillä pesimä-, ruokailu- ja muuttoalueille.

Maakuntahallitus katsoo, että linnustoa ja kaavan vaikutuksia linnustoon on selvitetty ja vaikutukset linnustoon on otettu huomioon kaavaratkaisussa siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Työllistävä vaikutus

Kaavan vaikutusten arviointia ja arvioinnin tuloksia on käsitelty kaavaselostuksessa (liite 1.1 sivut 63-84). Kaavaselostuksessa on esitetty vaikutusten arvioinnin tiivistelmä ja johtopäätökset. Kaavan toteuttamisen kautta syntyvät työllistävät vaikutukset on käsitelty kaavaselostuksessa osana aluetaloutteen ja elinkeinoihin kohdistuvia vaikutuksia (sivut 77-78). Tässä yhteydessä on esitetty yhteenveto koskien kaavassa osoitettuja alueita, kirjaukset eivät siis kuvaa vain Kangasniemen alueiden vaikutuksia.

Vaihemaakuntakaavassa tehdyn arvion mukaan maakuntakaava mahdollistaa 116 tuulivoimalan suunnittelemisen maakuntaan. Näistä 24 sijoittuisi Kangasniemelle. Kaavan toteuttamisen työllistäviä vaikutuksia on tarkasteltu myös kaavan vaikutusten arviointi raportissa (liite 2) ja Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden aluetalousvaikutusten arviointiraportissa (liite 6).

Maakuntakaavan vaikutusten arviointiraportissa (liite 2 sivut 30-33) on kuvattu kaavan aluetaloudellisia ja elinkeinovaikutuksia. Tässä yhteydessä on tuotu esille myös kaavan aiheuttamat negatiiviset vaikutukset muille elinkeinoille. Raportissa on todettu mm. seuraavaa:

- Tuulivoimahankkeen muihin elinkeinoihin kohdistuvista haitallisista vaikutuksista merkittävimpiä ovat metsätaloudelle aiheutuvat haitat. Tuulivoimaloiden, voimajohtojen ja tiestön rakentamisen seurauksena metsätalousmaata poistuu käytöstä.
- Vaikutuksia matkailuelinkeinolle saattaa aiheutua, mikäli tuulivoimalat sijoittuvat suosituksen matkailualueen läheisyyteen tai kauniiksi/erämaiseksi koetun matkailumaiseman vaikutuspiiriin.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavalla osoitetaan seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden yleispiirteinen sijoittuminen. Maakuntakaava tarkentuu yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta, jonka ohjeena maakuntakaava on (MRL 32 §:n 1 momentti). Koska tuulivoiman aluetaloudellisia ja vaikutuksia muihin elinkeinoihin ei maakuntakaavan yhteydessä, voida selvittää yksityiskohtaisesti, on maakuntakaavan

vaikutusten arvioinnin tulokset vaikuttaneet myös kaavaratkaisuun ja siinä esitettäviin kaavamääräyksiin. Sekä maakuntakaavan yleismääräyksellä että tuulivoimaloiden aluetta koskevalla määräyksellä (liite 1) ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ottamaan huomioon matkailuun ja muihin elinkeinoihin kohdistuvat vaikutukset ja ehkäisemään niihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia.

Maakuntahallitus katsoo, että kaavan työllistäviä vaikutuksia on selvitetty ja ne on kuvattu selvityksiin perustuen kaava-aineistoissa. Lisäksi vaikutusten arvioinnin tulokset on näiltä osin otettu huomioon kaavaratkaisussa siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

1.3 Ekologinen kestävyys

Valituksen mukaan ei ole ekologisesti kestävää tehdä Synsiöjärven ympäristöstä tuulivoimakeskittymää.

Edellä selvityksien ja vaikutusten arvioinnin riittävyttä koskevien perusteiden lisäksi maakuntahallitus toteaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain yleisenä tavoitteena (1 §:n 1 momentti) on järjestää alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä kehitystä.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota:

1. maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
2. alueiden käytön ekologiseen kestävyteen
3. ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin
4. vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön
5. maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
6. maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
7. virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Lain kohdan 5 momentin mukaan edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n 1 momentin mukaan kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.

Hallituksen esityksen (HE 101/1998 vp) mukaan maankäyttö- ja rakennuslain yhteydessä ekologisesti kestävä kehitys tarkoittaa biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä, kestävä energia ja luonnonvarojen käyttöä, ympäristökuormituksen sopeuttamista luonnon sietokykyyn ja kestävä materiaalitalous. Ekologisen kestävyuden keskeisenä tavoitteena on ilmastomuutoksen hidastaminen.

Etelä-Savon 4.vaihemaakuntakaavan tavoitteena on sovittaa yhteen tuulivoimatuotantoa koskevat valtakunnalliset, maakunnalliset ja paikalliset tavoitteet. Maakuntaliiton tavoitteena on selvittää kaavaprosessissa maakuntakaavatasolla yleiset edellytykset tuulivoiman sijoittamiselle ja osoittaa kaavakartalla selvitysten perusteella havaitut tuulivoimaloiden alueiksi parhaiten soveltuvat alueet. Kaavassa määritellään seudullisesti merkittävän kokoluokan tuulivoimatuotannon toteuttamis- ja toimintaedellytykset Etelä-Savossa ja sovitetaan ne yhteen muun alueidenkäytön kanssa. Maakuntahallitus toteaa, että tuulivoimatuotannon edistäminen ja energiantuotanto tuulivoimalla hidastaa ilmastomuutosta ja edistää ekologista kestävyttä, vaikka tuotannon rakentaminen aiheuttaa myös negatiivisia ekologisia vaikutuksia.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa (liitteet 16, 22 ja 25) on ratkaistu osaltaan ekologisen kestävyuden kannalta valtakunnallisesti ja maakunnallisesti tavoitteet Etelä-Savossa. Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu maankäytön ratkaisut muun muassa luonnonsuojelun, virkistykseen ja luonnonvarojen kestävä käyttöön osalta. Synsiöjärveen ei kohdistu voimassa olevissa maakuntakaavoissa kaavamerkintöjä tai -määräyksiä, mutta Synsiöjärven Hänninsaari on osoitettu luonnonsuojelualueena (SL 6.441) ja Siiraniemeen on osoitettu valtakunnallisesti arvokas moreenialue (ge2 6.496) Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa (liite 25).

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava on yhteensovitettu voimassa olevissa maakuntakaavoissa esitettyjen ratkaisujen kanssa. Tuulivoimatuotantoalueita ei ole osoitettu voimassa olevissa kaavoissa osoitetuille luonnonsuojeluhjelma-alueille, Natura-alueille tai virkistysalueille (liite 1.1. sivut 34-35). Kaavaratkaisussa on otettu huomioon myös Etelä-Savon sini-viherrakenne ja ekosysteempipalvelut -selvitys (liite 11), jonka mukaisille luonnon monimuotoisuuden ydinalueille tai niiden välisille merkittävillä viheryhteyksillä ei ole vaihemaakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden alueita.

Vaihemaakuntakaavan vaikutuksia on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.1 sivut 63-84) ja vaikutustenvaikutusten arviointi raportissa (liite 2 esim. sivut 45-44). Lisäksi ekologiseen kestävyteen liittyen kaavan linnustovaikutuksista ja vaikutuksista lepakoihin on laadittu omat selvitykset (liitteet 7 ja 8).

Vaikutustenvaikutusten arviointi raportissa (sivu 39) on tuotu esille tuulivoimarakentamisen ekologisten vaikutusten ristiriita: ”rakentamisen aiheuttama metsäpinta-alan väheneminen vaikuttaa kielteisesti luonnon monimuotoisuuteen. Vastaavasti tuulivoimatuotanto hillitsee ilmastonmuutosta, mistä voi olla myönteisiä vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle.” Näin ollen maakuntakaavan tehtävä on osoittaa ne tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet, joilla tuotannon aiheuttamat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi, eikä tuotannosta aiheudu merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Kaavan vaikutusten arvioinnissa on tunnustettu, että tuulivoimaloiden alueilla on maisemavaikutuksia Synsiöjärveen (liite 1.1 sivut 80-81, liite 2 sivut 23 ja 48).

Vaikutustenvaikutusten arvioinnissa todetaan (liite 2 sivu 16) myös, että ”*tuulivoimala-alueiden lähi-, väli- sekä kaukovoimavyöhykkeellä sijaitsee useita loma-asutuksen ja virkistyskäytön kannalta tärkeitä vesistöjä, joille tuulivoimalat näkyvät. Näillä alueilla tuulipuisto vaikuttaa erityisesti kaukomaisemaan ja luonnonympäristön kokemiseen, millä on merkitystä alueen asukkaiden elinympäristössä sekä matkailijoille ja loma-asukkaille.*”

Ekologinen kestävyys ja vaikutusten arvioinnin tulokset otettu kaavamerkintöjen ohella huomioon kaavamääräyksissä (liite 1). Yleismääräyksellä ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua muun muassa seuraavasti: ”*Tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon suunnittelussa olevan tuulivoimahankkeen sekä muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, loma-asutukseen, matkailuelinkeinoon, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen, pohja- ja pintavesiin ja kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimaa suunniteltaessa*

on lisäksi varmistettava, että tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää luonto- ja maisema-arvot sekä kulttuuriympäristön arvot huomioiden. Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon sosiaaliset vaikutukset sekä vaikutukset elinkeinoihin, maa- ja metsätalous mukaan lukien.”

Lisäksi yksityiskohtaisempaa suunnittelua velvoittaa tuulivoimaloiden alueiden suunnittelumääräys (liite 1), jonka mukaan alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota linnustoon siten, että ehkäistään haitalliset vaikutukset merkittävillä pesimä-, ruokailu- ja muuttoalueille.

Edellä esitetyin perustein maakuntahallitus katsoo, että Synsiöjärven ekologinen kestävyys on otettu kaavaratkaisussa huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä ja yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavana kaavana edellyttää.

1.4 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutuminen

Valituksen mukaan vaihemaakuntakaava olisi ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin 2 ja 28 §:n 1 momentin kanssa. Kaava ei valituksen mukaan toteuta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita seuraavilta osin:

Terveellinen ja turvallinen elinympäristö

- Ehkäistään melusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja,
- Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.

Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta,
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 24 §:n 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa ja muussa alueiden käytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteuttamista. 25 § 2 momentin mukaan maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Edellä mainitun pykälän 3 momentin mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten kuin siitä edellä säädetään. Lisäksi 28 §:n 5 momentin mukaan edellä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää kaavatasojen ohella. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VNp 14.12.2017) mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoivat valtakunnallisesti merkittävissä asioissa maankäyttö- ja rakennuslain (nyk. alueidenkäyttölaki) 5 §:ssä säädettyjä alueidenkäytön suunnittelun tavoitteita. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät laajenna kaavojen sisältövaatimusten alaa eivätkä luo uusia oikeudellisia perusvaatimuksia kaavoituksella eikä niillä luoda muun lainsäädännön kanssa päällekkäistä ohjausta eikä niissä toisteta muista laeista johtuvia rajoituksia. Näin ollen valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa käsitellään sellaisia kysymyksiä, jotka ovat tarpeen huomioida alueidenkäytön suunnittelussa osana laaja-alaista ja eri alueidenkäyttötarpeita ennalta yhteen sovittavaa toimintaa.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan ratkaisussa on otettu huomioon myös voimassa olevat maakuntakaavat, joissa on monelta osin yhteensovitettu valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet ja ohjataan alueidenkäytön suunnittelua mm. terveellisen ja turvallisen elinympäristön, luonto- ja kulttuuriympäristöarvojen säilymisen sekä luonnonvarojen kestävän käytön näkökulmasta.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan yhtenä selvityksenä (liite 5) on toteutettu paikkatietopohjainen puskuritarkastelu, jossa otettiin huomioon alueet ja kohteet, jotka eivät sovellu tuulivoimatuotantoon, mm. valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Lisäksi tarkastelussa otettiin huomioon kohteet ja muut toiminnot, joille tuulivoimatuotannosta aiheutuu vaikutuksia. Näiden ja tuulivoimaloiden välille määriteltiin tarkastelussa suojaetäisyydet olemassa olevan tiedon pohjalta. Herkiksi kohteiksi on tunnistettu mm. asuminen, loma-asuminen ja luonnonsuojeluohjelma-alueet. Puskuritarkastelun mukaisia kriteerejä ja suojaetäisyyksiä on käytetty myös kaavan suunnitteluperusteina (liite 1.1, sivut 34-35).

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimatuotantoalueiden suunnittelun lähtökohtana on ollut yhden (1) kilometrin etäisyys käytössä oleviin asuin- ja loma-asutusrakennuksiin. Yhden kilometrin etäisyyden lähtökohtana on ollut valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015), jonka mukaan ulkomelutason arvo ei saa pysyvän ja loma-asutuksen alueella ylittää 40 dB:ä. Yleisesti voidaan todeta, että kyseiset ulkomelutason ohjearvot saavutetaan tyypillisesti 600-1000 metrin etäisyydellä voimaloista (liite 1.1 sivu 67).

Maakuntakaavassa ei kuitenkaan sen yleispiirteisyyden takia (mittakaava 1:110 000) voida esittää tarkkoja etäisyyksiä tuulivoimaloiden alueiden ja muiden kohteiden välille. Maakuntakaavassa osoitetaan tuulivoimatuotantoon soveltuvan alueen sijainti yleispiirteisesti, eikä maakuntakaavassa määritellä tuulivoimaloiden sijaintia maastossa tai voimaloiden ominaisuuksia (korkeus, teho yms.). Tuulivoimaloiden alueen yksityiskohtainen sijainti sekä voimaloiden etäisyys asutukseen sekä muihin kohteisiin määritellään yleiskaavoituksen ja hankesuunnittelun yhteydessä vaikutusten arviointiin perustuen.

Kaavaselostuksessa (liite 1.1, sivut 65-66) on kuvattu kaavan vaikutuksia valtakunnallisiin alueiden käyttötavoitteisiin.

Maakuntahallitus katsoo, että vaihemaakuntakaavan valmistelussa ja kaavaratkaisussa on huolehdittu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta ja kaavaratkaisu edistää niiden toteutumista maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla, kun otetaan huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa maankäytön suunnittelua.

1.5 Tuulivoimala-alueiden seudullinen merkittävyys

Valituksessa todetaan, että maakuntakaavassa Kangasniemelle osoitetuille tuulivoimaloiden alueille ei ole mahdollista sijoittaa vähintään seitsemää voimalaa. Kaavaratkaisu ei siis

Kangasniemen tuulivoimaloiden alueiden osalta täytä ratkaisulle asetettuja suunnittelukriteerejä, jotka valituksen mukaan ovat:

- 1) Yhden kilometrin etäisyys kaava-alueen ulkoreunasta asutukseen.
- 2) Yhden kilometrin etäisyys tuulivoimaloiden välillä.

Valituksessa on katsottu, että kaikilla mainituilla alueilla on asutus hyvin lähellä maakuntakaava-alueiksi varattua aluetta eikä maakuntakaavan suunnittelukriteerinä oleva kilometrin etäisyys asutukseen kaava-alueiden ulkorajasta ei toteudu millään alueella.

Valituksen mukaan Kangasniemelle osoitetut tuulivoimaloiden alueet eivät ole riittävän laajoja, niin että maakuntakaavassa esitetyillä suunnittelukriteereillä alueille voitaisiin suunnitella seudullisesti merkittäviä tuulivoimala-alueita (vähintään seitsemän tuulivoimalaa / alue), ei maakuntakaavamerkintäkään näille alueille ole perusteltu.

Valituksessa esitetyt perusteita on näiltä osin täydennetty 14.2.2025 seuraavasti:

Järvi-Suomen Tuuli Oy (Huuhtimäen hanketoimija) on julkaissut päivitettyt suunnitelmansa Huuhtimäen osalta 9.1.2025. Uusien suunnitelmien mukaan hankkeessa edetään viidellä voimalalla. Valituksessamme kritisoitiin jo sitä, että kyseessä eivät ole seudullisesti merkittävät tuulivoimala-alueet, koska alueille ei mahdu seitsemää voimalaa. Nyt hanketoimija on vahvistanut saman asian Huuhtimäen osalta. Kangasniemen kaksi muuta aluetta, joilla ei vielä hanketta ole meneillään, Makkola ja Häppälänmäki, ovat aivan yhtä ahtaita. Niillekään ei voitaisi suunnitella seudullisesti merkittäviä tuulivoimala-alueita (vähintään seitsemän tuulivoimalaa / alue). Näin ollen maakuntakaavamerkintä ei näille kolmelle Kangasniemen alueelle ole perusteltu.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 4 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaava sisältää yleispiirteisen suunnitelman alueiden käytöstä maakunnassa tai sen osa-alueella.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 3 momentin mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu seudullisesti merkittävät tuulivoimaloiden alueet. Koska lainsäädännössä ei määritellä seudullisesti tai maakunnallisesti merkittäviä tuulivoimaloiden alueita, voidaan asia määritellä maakuntakohtaisesti ja maakuntakaavalle asetettavien tavoitteiden mukaisesti ja perusteella. Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa seudullisesti merkittävällä tuulivoimaloiden alueella tarkoitetaan aluetta, jolle voidaan sijoittaa vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan voimalaa. Tätä rajausta on perusteltu kaavaselostuksessa (liite 1.1. sivu 34) muun muassa seuraavasti: "*Ottaen huomioon Etelä-Savon erityispiirteet, vesistöjen runsaus ja kattavasti koko maakunnan alueelle levittäytyvä vakituinen asutus ja loma-asutus, sekä nykyisten teollisen kokoluokan tuulivoimaloiden vaikutukset ympäristöönsä on 4. vaihemaakuntakaavassa seudullisesti merkittäväksi tuulivoimaloiden alueeksi katsottu alueet, joille voidaan sijoittaa vähintään seitsemän (7) teollisen kokoluokan tuulivoimalaa*".

Tuulivoimaloiden alueiden suunnitteluperiaatteet on kuvattu kaavaselostuksessa (liite 1.1. sivut 34-35). Asutuksen ja loma-asutuksen suhteen suunnitteluperiaatteet ovat olleet seuraavat:

- Pääsääntöisesti 1 000 metrin etäisyys lähimpään asuin- ja lomarakennukseen. Alueilla voi sijaita yksittäisiä asuin- ja lomarakennuksia.
- Tuulivoimaloiden alueella tai alle 1 000 metrin etäisyydellä alueesta voi olla asuin- tai loma-asuntorakennuksia seuraavissa tilanteissa (yhden ehdon täytyminen riittää):
  - asuin- tai loma-asuntorakennus on rakennus- ja huoneistorekisteritietojen (RHR) mukaan tyhjillään (tilanne 8/2023).
  - alueella on käynnissä yleiskaavoitus maakuntakaavan laadinnan kanssa saman aikaisesti
  - lähemmäs sijaitsevien tuulivoimapotentiaalisten alueiden yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi

Suunnitteluperiaatteiden yhteydessä on myös todettu, että alueilla olevat asuin- ja loma-asuntorakennukset voidaan ottaa ja tulee ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa ei sen yleispiirteisyyden takia voida esittää tarkkoja etäisyyksiä tuulivoimaloiden alueiden ja muiden kohteiden välille. Maakuntakaavan yleispiirteisyyttä osoittaa myös maakuntakaavan laadintamittakaava, joka on Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa 1:110 000. Laadintamittakaava on myös se, jossa maakuntakaavan tulkinta tulee tehdä.

Maakuntakaava ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua kaavamerkinnoin ja suunnittelumääräyksin. Vaihemaakuntakaavassa tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjataan asutuksen suhteen myös yleismääräyksellä ja tuulivoimaloiden alueita koskevalla määräyksellä (liite 1). Kaavamääräyksissä on otettu huomioon myös tuulivoimarakentamisen vaikutukset asutukseen ja loma-asutukseen sekä mahdollisten haitallisten vaikutusten ehkäiseminen.

Maakuntahallitus korostaa, että maakuntakaavan suunnitteluperiaatteena ei ole ollut yhden kilometrin etäisyys voimaloiden välillä, kuten valituksessa on todettu. Maakuntakaavassa ei osoiteta tuulivoimaloiden tarkkaa sijaintia, määrätä niiden määrää alueella, eikä määritellä voimaloiden keskinäisiä etäisyyksiä. Voimaloiden määrä ja keskinäiset etäisyydet määritellään yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä. Tyypillisimmin suuret voimat sijoitetaan 500-1000 metrin etäisyydelle toisistaan.

Vaihemaakuntakaavassa voimaloiden välistä yhden kilometrin etäisyyttä on kuitenkin käytetty arvioitaessa tuulivoimaloiden alueelle mahtuvien tuulivoimaloiden teoreettista määrää, jotta on voitu arvioida, mahtuuko alueelle tuulivoimaloita seudullisesti merkittävä määrä (7 voimalaa) siten, että maakuntakaavassa osoitettu ratkaisu tarjoaa eri suunnitteluvaihtoehtoja yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle alueen toteuttamiseksi. Tässä yhteydessä on otettava huomioon maakuntakaavan ohjausvaikutukseen liittyvä joustavuus sekä se, että voimat sijoitetaan yleensä 500-1000 metrin etäisyydelle toisistaan. Tarkastelun perusteella vaihemaakuntakaavassa Kangasniemelle osoitetuille alueille mahtuu vähintään seitsemän (7) voimalaa. Näin ollen alueet ovat seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita (taulukko).

Kaavatunnus	Alueen nimi	Arvio voimaloiden lukumäärästä maakuntakaavan yhteydessä
tv1 6.900	Häppälänmäki	9
tv1 6.901	Huuhtimäki	7
tv1 6.902	Makkola	8

Huuhtimäen (tv1 6.901) alueella on ollut käynnissä maakuntaavan vireillä ollessa tuulivoimahankkeen yksityiskohtaisempi suunnittelu eli yleiskaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Kangasniemen kunta on laittanut aluetta koskevan yleiskaavan vireille 12.06.2023. Alueidenkäyttölain 32 §:n 3 momentin mukaisesti maakuntakaava ei ole oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella voimassa muutoin kuin 1 momentissa tarkoitetun kaavojen muuttamista koskevan vaikutuksen osalta. Maakuntakaava on siis ohjeena yleiskaavan laadinnassa vasta voimaan tultuaan.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava ei ohjaa ympäristövaikutusten arviointimenettelyä ja sen yhteydessä tutkittavia hankevaihtoehtoja vaan arviointi tehdään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukaisesti. Hanketoimijan on mahdollista määrittellä arviointimenettelyssä tutkittavat vaihtoehdot ja vaihtoehtoihin sisältyvät voimaloiden määrät.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaavassa osoitetaan seudullisesti merkittävään tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvien alueiden yleispiirteinen sijoittuminen. Maakuntaakaavan tuulivoimaloiden alue ei velvoita toteuttamaan alueelle vähintään seitsemää voimalaa, eikä maakuntakaavassa määrittellä alueelle tulevien tuulivoimaloiden määrää tai ominaisuuksia.

Yleiskaavassa voidaan hyödyntää ympäristövaikutuksen arviointimenettelyn selvitysten tuloksia. On myös mahdollista, että yleiskaavassa esitetään ratkaisu, joka poikkeaa ympäristövaikutusten arvioinnista tutkituista hankevaihtoehdoista perustuen kaavan yhteydessä tehtäviin vaikutusten arviointiin ja selvityksiin. Yleiskaavassa osoitetaan tuulivoimaloiden alueelle tulevien voimaloiden sijainti ja määrä. Myös tuulivoimaloiden ominaisuudet (korkeus, teho, yms.) tarkentuvat yksityiskohtaisemman suunnittelun kautta.

Edellä olevin perustein maakuntahallitus katsoo, että Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa Kangasniemelle osoitetut tuulivoimaloiden alueet, Häppälänmäki, Huuhtimäki ja Makkola, täyttävät kaavan suunnitteluperiaatteet ja ovat seudullisesti merkittäviä tuulivoimatuotantoon soveltuvia alueita ottaen huomioon maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä suunnitelmana.

1.6 Kohtuuton haitta

Valituksen mukaan ei ole perusteltua sanoa, että kaavasta ei aiheutuisi lähinaapureille kohtuutonta haittaa mm. melun, välkkeen ja jäänheiton muodossa, koska etäisyydet kaava-alueista asuttuihin lähinaapureihin ovat Kangasniemellä vain sadoissa metreissä. Melualueen ulottuessa naapureiden puolelle, myös naapureiden rakentaminen omalle maalleen estyy.

Lisäksi on esitetty, että tuulivoimalat alentavat lähialueiden kiinteistöjen arvoa. Näin ollen Kangasniemelle kohdistuvat kaavoitushankkeet olisivat ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n momentin 4 kanssa.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 § 4 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on myös pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Ja lain kohdan 2 momentin mukaan viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 § 3 momentin mukaan maakunnan liitto voi, jos se maankäytön järjestämisen turvaamiseksi on tarpeen, kieltää käyttämästä aluetta, jolla kaavaehdotuksen tai hyväksytyyn kaavan mukaan on rakentamisrajoitus, kaavaehdotuksen tai kaavan vastaiseen rakentamiseen. Rajoitus ei koske jo olevaan asuntoon kuuluvan talousrakennuksen rakentamista eikä maa- ja metsätalouden harjoittamista varten tarpeellista rakentamista. Rajoitus on voimassa enintään kaksi vuotta.

Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma, jossa tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet on osoitettu alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä, joka ei muuta alueiden olemassa olevaan päämaankäyttömuotoa tai rajoita alueen käyttöä muuhun tarkoitukseen. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alue -merkintään ei myöskään liity maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n 3 momentin mukaista rakentamisrajoitusta, näin ollen maakuntakaava ei muodosta estettä rakentamiselle alueelle tai sen läheisyyteen. Maakuntakaavan ohjausvaikutus ei koske yksittäistä maanomistajaa tai oikeuden haltijaa. Maakuntakaavan ohjausvaikutus kohdistuu yksityiskohtaisempaan suunnitteluun, jonka ohjeena maakuntakaava on.

Tuulivoimatuotannon rakentaminen edellyttää alueen maanomistajan suostumusta, yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntakaavassa on annettu suunnittelumääräyksiä, yleismääräys ja tuulivoimaloiden alueita koskevat määräykset (liite 1), joilla ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Suunnittelumääräyksissä on otettu huomioon muun muassa tuulivoimatuotannon mahdolliset negatiiviset vaikutukset asumiseen ja loma-asumiseen sekä näiden vaikutuksien ehkäiseminen.

Kiinteistön arvoon ja sen muutoksiin on monia vaikuttavia tekijöitä, kuten sijainti, rakennusten kunto ja alueen markkinatilanne. Kiinteistön hintaan myyntitilanteessa vaikuttavat kuluttajan arvot, asenteet, tarpeet ja tunteet, jotka vaihtelevat yksilöittäin. Tällöin myös tuulivoiman vaikutus kiinteistöjen ostopäätöksiin ja hintoihin voi vaihdella.

Suomessa tehdyn selvitykset mukaan (liite 32) tuulivoimaloilla ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta kiinteistöjen hintoihin. Kaavaprosessin yhteydessä on kaavoittajankin toimesta tuotu esille myös kansainvälisten selvitysten tuloksia, joiden mukaan tuulivoimaloilla olisi

kiinteistöjen arvoa laskeva vaikutus. Kansainvälisistä tutkimuksista ja niiden tuloksista ei voi kuitenkaan vetää suoria johtopäätöksiä suomalaiseen kiinteistömarkkinaan ja kiinteistöjen arvon kehitykseen.

Maakuntahallitus toteaa, että edellä oleviin seikkoihin viitaten, että maakuntakaavassa ei ole ratkaistu tuulivoimaloiden yksityiskohtaista sijaintia kiinteistökohtaisesti. Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma, jossa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta koskevan merkinnän toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja vaikutusten arviointia. Maakuntakaavalla ei ole ratkaistu tuulivoimaloiden tarkkaa sijoittumista tai määrää, eikä esitetty tuulivoimatuotantoon soveltuville alueille yhtenäisiä, tarkkoja etäisyyksiä esimerkiksi asutukseen tai muihin kohteisiin. Yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä ratkaistaan tarkempi selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella esimerkiksi tuulivoima-alueen tarkempi raja, tuulivoimaloiden sijoittuminen, koko ja lukumäärä. Samalla ratkaistaan myös voimaloiden etäisyys asutuksesta. Myös yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun.

Maakuntahallitus toteaa, että maakuntakaava on yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, jonka toteuttaminen edellyttää yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Maakuntakaavatasolla arvioidaan ja huomioidaan kaavaratkaisun merkittävät vaikutukset sekä annetaan vaikutuksia lieventäviä suunnittelumääräyksiä yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten. Vaihemaakuntakaavan suunnittelumääräyksissä (liite 1) ohjataan huomioimaan ja välttämään haitallisia vaikutuksia, jotka voidaan kokea kiinteistöjen arvoon vaikuttaviksi tekijöiksi.

Maakuntahallitus katsoo, ettei kaavaratkaisu ole lainvastainen valituksessa esitetyillä perusteilla.

1.7 Luonnonsuojeluohjelmat ja – päätökset sekä maisemanhoitoalueet

Valituksen mukaan kaavaratkaisussa ei ole toimittu luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla vaan esimerkiksi kaavoitetut metsäiset saarekkeet Kangasniemellä ovat tuulivoima-aluevarauksen johdosta vaarassa pirstoutua. Tiet ja kaapeloinnit tulisivat pirstomaan nämä metsäiset saarekkeet asutuksen keskellä eikä kaavalla edistettäisi luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. Lisäksi alueille tulisivat rajoitukset: jäänteittävä, onnettomuusvaara ja vaikutus metsästyksen. Valituksessa on viitattu myös maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin kohtaan 7.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n 2 momentin mukaan maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain tai osa-alueittain.

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 2 momentin mukaan luonnonsuojelulain (9/2023) 15 §:ssä ja 144 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten sekä 91 §:ssä tarkoitettua maisemanhoitoaluetta koskevien perustamispäätösten tulee olla ohjeena kaavaa laadittaessa. (5.1.2023/15).

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin mukaan kaavaa laadittaessa on kiinnitettävä erityisesti huomiota:

- 1) maakunnan tarkoituksenmukaiseen alue- ja yhdyskuntarakenteeseen;
- 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyteen;
- 3) ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen ja teknisen huollon järjestelyihin;

- 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestävään käyttöön;
- 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin;
- 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä
- 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyteen.

Lain kohdan 5 momentin mukaan edellä tässä pykälässä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

Etelä-Savon maakuntahallitus käynnisti Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan 21.08.2023 § 98. Samassa yhteydessä maakuntahallitus hyväksyi kaavan Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (liite 1.2., sivu 1), jonka mukaan vaihemaakuntakaavassa täydennetään ja päivitetään maankäytön ratkaisuja tuulivoiman osalta. Maakuntahallitus toteaa, että kunnalliseen itsehallintoon ja maankäyttö- ja rakennuslakiin (27 §:n 2 momentti) kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavan sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset.

Luonnonsuojelulain (9/2023) tarkoittamat luonnonsuojeluohjelmien ja -päätösten mukaan suojellut alueet tai suojeltavaksi aiotut alueet on osoitettu voimassa olevissa Etelä-Savon maakuntakaavassa (liite 16) ja Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa (liite 22). Voimassa olevien kaavojen osalta on noudatettu kaavojen laadinta hetkellä voimassa ollut luonnonsuojelulakia (1096/1996) ja luonnonsuojeluohjelmia ja -päätöksiä.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa tuulivoimaloiden alueet on yhteensovitettu voimassa olevissa maakuntakaavoissa esitettyyn alueidenkäyttöön kaavan suunnitteluperiaatteiden mukaisesti (liite 1.1, sivut 34-35). Voimassa olevissa kaavoissa on käsitelty luonnonsuojelualueita ja varattu alueita virkistyskäyttöön. Lisäksi tuulivoimaloiden alueita ei ole osoitettu suunnitteluperiaatteiden mukaisesti luonnonsuojelulain tarkoittamille luonnonsuojeluohjelma-alueille (luonnonsuojelulain 15 § ja 144 §). Etelä-Savon maakunnassa tai vaihemaakuntakaavan vaikutusalueella ei ole luonnonsuojelulain 91 §:n mukaisia valtakunnallisia tai maakunnallisia maisemanhoitoalueita.

Kaavaratkaisussa on hyödynnetty *Etelä-Savon sini-viherrakenne ja ekosysteemipalvelut -selvitystä* (liite 11), jossa on tunnistettu maakunnan sini-viherrakenteen monimuotoisuuden ydinalueet, yhteydet ja kriittiset yhteystarpeet sekä ekosysteemipalvelujen ydinalueet maa- ja vesialueilla.

Selvityksessä on huomioitu myös ylimaakunnalliset yhteystarpeet sekä ekosysteemipalvelujen ydinalueet maa- ja vesialueilla. Pääpaino selvityksessä on maakunnallisesti, ylimaakunnallisesti ja valtakunnallisesti tärkeissä yhteyksissä. Maakuntakaavan tuulivoimaloiden alueet eivät sijoitu selvityksen mukaisille luonnon ydinaluekokonaisuuksille tai katkaise siniviheryhteyksiä. Kaavassa osoitetut tuulivoimaloiden alueet sijoittuvatkin metsäalueille, jotka ovat pääsääntöisesti käytössä olevia maa- ja metsätalousalueita.

Edellä esitetyin perustein maakuntahallitus katsoo, että virkistysalueiden riittävyteen on kiinnitetty riittävästi huomiota ja luonnonsuojelulain 15 §:ssä ja 144 §:ssä tarkoitettujen luonnonsuojeluohjelmien ovat olleet ohjeena vaihemaakuntakaavan laadinnassa ja ne otettu huomioon ja selvitetty kaavassa siinä määrin kuin maankäyttö- ja rakennuslaki maakuntakaavalta yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana edellyttää.

1.8 Suoja-alueet

Valituksen mukaan suoja-alueet pohjavesi, teihin (yleiset ja yksityiset), tärkeisiin luontokohteisiin (esim. pienvedet), luonnonsuojelualueisiin, rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja sekä matkailu- ja virkistysalueisiin ovat jääneet merkitsemättä kaavaan.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:n 4 momentin maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen.

Maankäyttö- ja rakennuslain 27 §:n 2 momentin mukaan maakuntakaava voidaan laatia myös vaiheittain tai osa-alueittain.

Etelä-Savon maakuntahallitus päätti käynnistää Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan 21.08.2023 § 98. Samassa yhteydessä maakuntahallitus hyväksyi kaavan Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (liite 1.2., sivu 1), jonka mukaan vaihemaakuntakaavassa täydennetään ja päivitetään maankäytön ratkaisuja tuulivoiman osalta. Maakuntahallitus toteaa, että kunnalliseen itsehallintoon ja maankäyttö- ja rakennuslakiin (27 § 2 momentti) kuuluu, että maakunnan liitolla on toimivalta kuntayhtymänä päättää muun muassa kaavoitettavista alueista ja kaavan sisällöstä ottaen huomioon kaavoitukselle laissa säädetyt edellytykset. Lainsäädännössä ei edellytetä suojaluokkien osoittamista maakuntakaavassa.

Valituksessa mainittuja maankäyttömuotoja, kuten kulttuuriympäristöt, pohjavesialueet, maantiet sekä luonnonsuojelualueet, on käsitelty voimassa olevissa Etelä-Savon maakuntakaavassa (liite 16) ja Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa (liite 25). Vaihekaavan tuulivoimaloiden alueet on yhteensovitettu kaavaratkaisussa voimassa olevien maakuntakaavan merkintöjen kanssa.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan yhtenä selvityksenä (liite 5) on toteutettu paikkatietopohjainen puskuritarkastelu, jossa otettiin huomioon alueet ja kohteet, jotka eivät sovellu tuulivoimatuotantoon, mm. luonnonsuojeluohjelma-alueet ja valtakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Lisäksi tarkastelussa otettiin huomioon kohteet ja muut toiminnot, jolle tuulivoimatuotannosta aiheutuu vaikutuksia. Näiden ja potentiaalisten tuulivoimaloiden alueiden välille määriteltiin tarkastelussa suojaetäisyydet olemassa olevan tiedon pohjalta. Herkiksi kohteiksi on tunnistettu mm. asuminen, loma-asuminen, maantiet ja radat. Puskuritarkastelun mukaisia kriteerejä ja suojaetäisyyksiä on käytetty myös kaavan suunnitteluperusteina (liite 1.1, sivut 34-35).

Edellä esitetyin perustein maakuntahallitus katsoo, että vaihemaakuntakaavan laadinnassa tuulivoimaloiden alueiden ja tuulivoiman vaikutuksille herkkien kohteiden välille on jätetty kaavassa riittävät etäisyydet siinä määrin kuin maankäyttö- ja rakennuslaki maakuntakaavalta yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana edellyttää.

1.9 Häppälänmäen virkistys-, luonto- ja maisema-arvojen huomioon ottaminen

Valituksen mukaan Häppälänmäen osalta olisi tullut huomioida alueella sijaitseva suosittu luontopolku ja latuverkosto, jotka jäävät kaavaehdotuksessa merkityn alueen sisälle. Häppälänmäen tuulivoima-alue rakentuisi lähes kiinni Karhulehdon luonnonsuojelualueeseen Siikajärven kupeessa. Lisäksi valituksen mukaan tuulivoima-alueella sijaitsevat maisemakohteet Umpilampi, Akkalampi, Kuutinlampi, Hiislampi, Perälampi sekä laaja Kuutinnevan suopohjainen alue. Lähistöllä sijaitsee myös suosittu Sinivuoren luontopolku ja näköalapaikka. Sinivuoren kodalta ja maisemapaikalta katseltaisiin suoraan Häppälänmäkeen (etäisyys alle 2 km).

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntakaava on yleispiirteinen alueiden käyttöä ohjaava suunnitelma, jonka tarkoituksena on yhteensovittaa valtakunnalliset ja maakunnalliset tavoitteet (MRL 4 §:n 3 momentti ja 25 §). Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavassa on käsitelty seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa (MRL 27 §:n 2 momentti), joka on yhteensovitettu voimassa olevissa maakuntakaavoissa (liitteet 16, 22 ja 25) esitettyjen ratkaisujen kanssa.

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa on osoitettu muun muassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät maisema- ja kulttuuriympäristöalueet, virkistysalueet, retkeilyreitit ja luonnonsuojelualueet. Kaavaselostuksen (liite 1.1., sivu 72) on todettu, että luonnonsuojelualueiden suojelumääräykset estävät tuulivoimaloiden rakentamisen suojelualueelle. Kaavaselostuksessa (liite 1.1. sivu 50) on esitetty Häppälänmäen tuulivoimaloiden alueen sijainti suhteessa voimassa oleviin maakuntakaavamerkintöihin:

- Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaavassa (liite 25) Häppälänmäen tuulivoimaloiden alueelle on osoitettu kohdemerkinnällä Karhulehdon luonnonsuojelualue (SL 6.435), joka on yksityismaiden luonnonsuojelualue.
- Etelä-Savon maakuntakaavassa (liite 16) Häppälänmäen läheisyyteen on osoitettu Siikajärvelän vanhan metsän luonnonsuojelualue (SL 6.427), kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta maakunnallisesti merkittävä kohde Käreharju (ma 6.604) sekä pohjavesi Kärjenkangas (pv 6.273).

Näin ollen alueelta ja sen välittömästä läheisyydestä ei voimassa olevissa maakuntakaavoissa ole tunnistettu muita valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä virkistys-, luonto- ja maisema-arvoja. Mahdollisten muiden kohteiden arvojen katsotaan olevan korkeintaan paikallisesti merkittäviä.

Maakuntakaavan tuulivoimaa koskeva merkintä ei mahdollista tuulivoimaloiden rakentamista, vaan edellytyksenä on yksityiskohtaisempi suunnittelu ja vaikutusten arviointi, jonka yhteydessä ratkaistaan paikallisesti merkittävät maankäyttökysymykset ja paikallisten tavoitteiden yhteensovittaminen. Maakuntakaava toimii ohjeena yksityiskohtaisemmalle maankäytönsuunnittelulle kaavamerkintöjen ja suunnittelumääräyksiensä kautta (MRL 30 § ja 32 §:n 1 momentti).

Tuulivoirakentämisen mahdolliset vaikutukset virkistys-, luonto- ja maisema-arvoihin on otettu huomioon myös vaihemaakuntakaavan yleismääräyksessä (liite 1), jonka mukaan tuulivoimarakentamista suunniteltaessa on otettava huomioon suunnittelussa olevan tuulivoimahankkeen sekä muiden tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, loma-asutukseen, matkailuelinkeinoon, maisemaan, linnustoon, luonnon monimuotoisuuteen, pohja- ja pintavesiin ja kulttuuriperintöön sekä pyrittävä ehkäisemään näihin kohdistuvia haitallisia vaikutuksia. Tuulivoimaa suunniteltaessa on lisäksi varmistettava, että tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää luonto- ja maisema-arvot sekä

kulttuuriympäristön arvot huomioiden. Tuulivoiman ja siihen liittyvän sähkönsiirron suunnittelussa tulee ottaa huomioon sosiaaliset vaikutukset sekä vaikutukset elinkeinoihin, maa- ja metsätalous mukaan lukien. Tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata lentoliikenteen ja Puolustusvoimien sekä tutka- ja radiojärjestelmien toimintaedellytykset. Lisäksi tulee ottaa huomioon, liikenneväylistä, liikenneturvallisuudesta, voimajohdoista sekä arkeologisen kulttuuriperinnön ja lainsäädännöllä suojeltujen kohteiden turvaamisesta johtuvat rajoitteet ja pyytää suunnitelmasta lausunto asianomaiselta viranomaiselta.

Häppälänmäen tuulivoimaloiden aluetta (tv1 6.900) koskee myös aluekohtainen erityismääräys (liite 1), jonka mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon haitallisten vaikutuksien ehkäiseminen pohjavesiin.

Maakuntakaavassa tuulivoimaloiden alue on osoitettu alueen erityisominaisuutta kuvaavalla merkinnällä ja alueen päämaankäyttömuoto säilyy nykyisellään. Tuulivoimaloiden alue -merkintä ei myöskään rajoita alueen virkistyskäyttöä.

Edellä esitetyin perustein maakuntahallitus katsoo, että Häppälänmäen virkistys-, luonto- ja maisema-arvot on selvitetty ja otettu kaavaratkaisussa huomioon siinä määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää.

1.10 Huuhtimäen luontoarvot

Valituksen mukaan Taimin yksityinen luonnonsuojelualue jää Huuhtimäen kaava-alueen sisälle. Alueen purot ovat osittain täysin koskemattomia ja esim. Leppäpuru on Helmi-ohjelmassa vihreäksi merkitty, luonnontilainen puro.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maakuntakaavan suunnitteluperiaatteiden (liite 1.1 sivu 35) mukaan tuulivoimaloiden alueilla voi sijaita pienialaisia luonnonsuojelualueita, ei kuitenkaan luonnonsuojeluohjelma-alueita ja Natura-alueita. Taimin luonnonsuojelua alue on yksityinen luonnonsuojelualue. Kaavaselostuksen (liite 1.1. sivu 72) mukaan alueilla mahdollisesti sijaitsevat luonnonsuojelu, metsä- ja vesilain mukaiset arvokkaat luontotyypit tulee ottaa huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Nämä on otettu huomioon myös kaavan yleismääräyksessä (liite 1), jonka mukaan: ”tuulivoimarakentamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata lainsäädännöllä suojeltujen kohteiden turvaamisesta johtuvat rajoitteet ja pyytää suunnitelmasta lausunto asianomaiselta viranomaiselta.”

Edellä esitetyin perustein maakuntahallitus katsoo, että vaihemaakuntakaava täyttää näiltä osin maankäyttö- ja rakennuslaissa asetetut vaatimukset yleispiirteisenä maankäytön suunnitelmana.

1.11 Etäisyyksien tarkkuudet

Valituksen mukaan etäisyyksien tarkkuuksiin (mm. kyläkeskukset, maakunnallisesti merkittävät kohteet) ei ole kiinnitetty huomiota. Ei riitä, että ilmoitetaan ”alle 2 kilometriä, jos kohde on n. 1 km:n päässä”.

Toinen esimerkki ongelmasta etäisyyksien tarkkuudessa: ”Alueet ovat melko lähekkäin, joten tuulivoimaloiden näkemäalueet risteävät. Suurimmat maisemalliset yhteisvaikutukset kohdistuvat erityisesti avoimille järviolueille ja Oralan maakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle. Järvistä eniten vaikutuksia kohdistuu Synsiöjärvelle, joka sijaitsee alle 10 kilometrin etäisyydellä Huumtimäen ja Makkolan alueista ja alle 15 kilometrin etäisyydellä Häppälänmäestä.”

Valituksen mukaan Synsiöjärvi sijaitsee todellisuudessa vain 3,4 kilometrin etäisyydellä Huumtimäen ja 1,5 km etäisyydellä Makkolan alueista ja noin kuuden (6) kilometrin etäisyydellä Häppälänmäestä.

Maakuntahallitus toteaa seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain 29 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaava esitetään kartalla. Kaavaan kuuluvat myös kaavamerkinnot ja -määräykset. Ja lain kohdan 2 momentin mukaan maakuntakaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Valituksen ensimmäisellä esimerkillä etäisyyksien tarkkuudesta on ilmeisimmin viitattu kaavaselostuksessa (liite 1.1. sivut 42-63) esitettyihin tuulivoimaloiden alueiden kohdekortteihin, joissa on esitetty alueiden keskeisempiä tietoja. Kohdekorttien ja niissä olevien tietojen on tarkoitus palvella ja edistää alueiden jatkosuunnittelua. Koska maakuntakaava on sen yleispiirteisyydestä (MRL 4 §:n 3 momentti) johtuen esitetty mittakaavaavassa 1:110 000 ja siinä on osoitettu tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden yleispiirteinen sijoittuminen, ei maakuntakaavamerkintöjen ja eri kohteiden välisiä etäisyyksiä ei ole määritelty yksityiskohtaisesti maakuntakaavassa. Alueen tarkempi rajaus, tuulivoimaloiden sijoittuminen ja lukumäärä ratkaistaan yksityiskohtaisemman suunnittelun yhteydessä, joka on edellytys tuulivoimatuotannon sijoittumiselle alueelle.

Valituksen toisena esimerkkinä on suora lainaus kaavaselostuksen yhteisvaikutusten arvioinnista (liite 1.1. sivu 80). Menettely kaavan vaikutusten selvittämiseksi on kuvattu kaavaselostuksen sivuilla 63-65. Arvioinnissa vaikutuksia on tarkasteltu kolmella etäisyysvyöhykkeellä, 1) lähivaikutusalue 0-5 kilometriä, 2) välivaikutusalue 5-10 kilometriä ja 3) kaukovaikutusalue 10-20 kilometriä. Yhteisvaikutusten arvioinnin yhteydessä on ollut tarkoituksena kuvata, kuinka tuulivoimaloiden alueet muodostavat yhteisvaikutuksia edellä mainituille vaikutusalueille / etäisyysvyöhykkeille. Synsiöjärvi sijaitsee kokonaisuudessaan Huumtimäen ja Makkolan välivaikutusalueella (5-10 km) ja Häppälänmäen kaukovaikutusalueella (10-20 km). Tässä kohtaa tarkoituksena on ollut esittää tuulivoimaloiden alueiden Synsiöjärven välistä lyhintä etäisyyttä valituksessa esitettyyn tapaan.

Edellä esitetyin perustein maakuntahallitus katsoo, että kaavaselostuksessa esitetyt etäisyydet on esitetty riittävällä tarkkuudella ja oikein, ottaen huomioon maakuntakaavan esitystapa, tehtävä ja tarkoitus yleispiirteisenä suunnitelmana (MRL 4 §:n momentti 3 ja 9 §:n 1 momentti).

2. Täytäntöönpanokieltoa koskeva vaatimus

Valituksessa on vaadittu kaavan täytäntöönpanon kieltämistä.

Etelä-Savon maakuntahallitus on 27.1.2025 (§ 7) päättänyt määrätä alueidenkäyttölain 201 §:n nojalla Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se saanut lainvoiman. Maakuntakaava tulee voimaan, kun päätöksestä on kuulutettu maakuntakaavan alueeseen kuuluvissa kunnissa, niin kuin kunnalliset ilmoitukset niissä julkaistaan (maankäyttö- ja rakennusasetus 93 §). Voimaantulokuulutus on julkaistu maakuntaliiton verkkosivuilla ja ilmoitustaululla 29.1.2025 sekä seuraavissa sanomalehdissä Länsi-Savo (29.1.2025), Itä-Savo (29.1.2025), Kangasniemen kunnallislehti (30.1.2025) ja Pieksämäen lehti (30.1.2025). Lisäksi voimaantulokuulutus on julkaistu kaikissa Etelä-Savon kunnissa.

Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava on maakuntahallituksen näkemyksen mukaan laadittu maankäyttö- ja rakennuslain (nyk. alueidenkäyttölaki) mukaisesti. Maakuntahallitus toteaa, että sillä on alueidenkäyttölain 201 §:n perusteella ollut oikeus määrätä kaava tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman. Kun otetaan maakuntakaavan tehtävä suunnittelua ohjaavana yleispiirteisenä suunnitelmana sekä se, ettei kaava suoraan ohjaa ja mahdollista tuulivoimaloiden rakentamista, maakuntahallitus esittää, ettei Itä-Suomen hallinto-oikeuden ei tulisi kieltää maakuntakaavan täytäntöönpanoa.

Liiteluettelo

Etelä-Savon 4 vaihemaakuntakaava (valituksen alainen kaava)

Liite 1 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava kaavakartta merkinnät ja määräykset 4.12.2024

Liite 1.1 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava Kaavaselostus 4.12.2024

Liite 1.2 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava 16.09.2024

Liite 1.3 Ensimmäisen viranomaisneuvottelun pöytäkirja 17.10.2023

Liite 1.4 Toisen viranomaisneuvottelun pöytäkirja 20.08.2024

Etelä-Savon 4 vaihemaakuntakaavaa varten laaditut selvitykset

Liite 2 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan vaikutusten arviointi 08.2024. Etelä-Savon maakuntaliitto 2024.

Liite 3 Etelä-Savon 4.vaihemaakuntakaavan potentiaalisten tuulivoimala-alueiden Natura-tarveharkinta 14.4.2024. Etelä-Savon maakuntaliitto

Liite 4 Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden maisemavaikutusten arviointi, täydennys selvitys 24.4.2024. Ramboll Finland 2024.

Liite 5 Potentiaaliset tuulivoima-alueet Etelä-Savossa, taustaselvitys 1.10.2022. Etelä-Savon maakuntaliitto.

Liite 6 Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden aluetalousvaikutusten arviointi 9.2.2023. Ramboll Finland Oy.

Liite 7 Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, linnusto 31.10.2022. Ramboll Finland Oy.

Liite 8 Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, muut suojeltavat lajit: lepakot 26.10.2022. Ramboll Finland Oy.

Liite 9 Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, maisemaselvitys 3.11.2022. Ramboll Finland Oy.

Liite 10 Etelä-Savon potentiaalisten tuulivoima-alueiden vaikutusten arviointi, yhteenveto 9.2.2023. Ramboll Finland Oy.

Liite 11 Etelä-Savon sini-viherrakenne ja ekosysteemipalvelut selvitys 16.12.2022. Ramboll Finland Oy.

Etelä-Savon 4 vaihemaakuntakaavasta sen eri valmisteluvaiheissa annetut mielipiteet, muistutukset ja lausunnot sekä niihin annetut vastineet

Liite 12 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annetut lausunnot ja muistutukset sekä maakuntaliiton vastine 16.10.2023

Liite 13 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta annetut lausunnot ja muistutukset sekä maakuntaliiton vastineet 19.2.2024

Liite 14 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta viranomaiskuulemisen yhteydessä annetut lausunnot sekä maakuntaliiton vastineet 19.8.2024

Liite 15 Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta saadut lausunnot ja muistutukset sekä niiden vastineet 18.11.2024

Alueella voimassa olevat maakuntakaavat

Etelä-Savon maakuntakaava 2010

- Liite 16 Etelä-Savon maakuntakaavakartat 4.10.2010
- Liite17 Etelä-Savon maakuntakaava kaavamääräykset 4.10.2010
- Liite18 Etelä-Savon maakuntakaava selostus 4.10.2010
- Liite 19 Vahvistuspäätös Etelä-Savon maakuntakaava 04.10.2010
- Liite 20 KHO päätös Etelä-Savon maakuntakaava 19.08.11

Etelä-Savon 1. vaihemaakuntakaava

- Liite 22 Etelä-Savon 1 vaihemaakuntakaava kaavakartat 03.02.2016
- Liite 23 Etelä-Savon 1 vaihemaakuntakaava kaavaselostus 03.02.2016
- Liite 24 Etelä-Savon 1 vaihemaakuntakaava vahvistuspäätös 03.02.2016

Etelä-Savon 2. vaihemaakuntakaava

- Liite 25 Etelä-Savon 2 vaihemaakuntakaava kaavakartat 12.12.2016
- Liite 26 Etelä-Savon 2 vaihemaakuntakaava kaavamerkinnot ja määräykset 12.12.2016
- Liite 27 Etelä-Savon 2 vaihemaakuntakaava kaavaselostus 12.12.2016
- Liite 28 Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös 17/0226/3 8.11.2017

Karttaselvitys valituksenalaisten alueiden sijainnista

- Liite 29 Valituksen alaisten alueiden sijainti

Muut tarvittavat selvitykset

- Liite 30 Tuulia Järvi-Suomen 14.11.2024 toimittama viesti ja sen jatkolähetys maakuntahallitukselle 15.11.2024
- Liite 31 Tuulia Järvi-Suomen 3.12.2024 toimittama viesti ja sen jatkolähetys maakuntavaltuustolle 3.12.2024
- Liite 32 Tuulivoima -vaikutus asuinkiinteistöjen hintoihin joulukuu 2021
- Liite 33 Ote maakuntahallituksen pöytäkirjasta 17.3.2025